

Advies aan Provinciale Staten		Uw contactpersoon M. van Boheemen AD/STG Doorkiesnummer +31 235144628 boheemenm@noord-holland.nl
Tbv Statenvergadering d.d.	10-07-2023	
Datum interim commissievergadering	19-06-2023	29 juni 2023
Onderwerp: Kaderbrief 2024		1 15

De interim-commissie adviseert:

De voordracht Kaderbrief 2024 als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 10 juli 2023.

3.b.1 A-agenda Financiën: Kaderbrief 2024

en

3.b.2 Kaderbrief 2024 – aanvullende informatie (uit GS 13 juni jl.)

De kaderbrief vormt het startpunt van de jaarlijkse begrotingscyclus. In deze brief schetst het college de relevante maatschappelijke, economische en financiële ontwikkelingen. Provinciale Staten geven via de kaderbrief de uitgangspunten mee aan het college waarbinnen de Begroting 2024 zal worden opgesteld. Donderdag 13 juni is ook een brief met aanvullende informatie bij de agenda gepubliceerd. Het voorstel van behandeling is om 3.b.1 en 3.b.2 gevoegd te behandelen. Provinciale Staten wordt gevraagd de kaderbrief en de brief met aanvullende informatie bij deze agendapunten met elkaar en met de gedeputeerde bespreken om advies uit te brengen aan PS.

Eerste termijn commissie

De heer **Valk** (BBB) geeft aan dat de Kaderbrief 2024 voorzichtig is opgesteld, omdat tijdens de coalitieonderhandelingen nog alles besproken zal worden. Hij merkt op dat er daarom niet veel aan toe te voegen is.

Statenlid **Kostić** (PvdD) benadrukt de urgentie van het aanpakken van de klimaat- en natuurr crisis, inclusief het welzijn van niet-menselijke dieren. Partij voor de Dieren heeft vier punten voor in verband met de Kaderbrief:

1. Partij voor de Dieren uit hun zorgen over het gebrek aan structurele financiële dekking voor de aanpak van de klimaatcrisis en vraagt of daar verandering in komt in de begroting.

2. Statenlid Kostić vindt het onverantwoord en onrealistisch om de opcenten niet te verhogen en pleit voor een verhoging naar minstens het landelijk gemiddelde, waarbij de extra kosten voor burgers beperkt blijven. Wanneer deze opbrengsten gebruikt zouden worden voor het oplossen van de verschillende uitdagingen, kunnen er meer maatschappelijke baten worden behaald.
3. Statenlid Kostić benadrukt het belang van dierenwelzijn en vraagt om meer investeringen, transparantie en concretere doelstellingen, met name op het gebied van niet-dodelijke middelen bij schade en de financiering van wildopvangcentra. Statenlid Kostić vraagt de gedeputeerde toe te zeggen de mogelijkheid van structurele financiering van wildopvangcentra mee te nemen in de begroting.
4. Statenlid Kostić vraagt om meer aandacht in de kaderbrief voor de brede basismonitor, zodat expliciet zichtbaar wordt hoe de trends en ontwikkelingen uit de monitor zijn meegenomen in de keuzes die zijn gemaakt.

Mevrouw **Poot** (VVD) benadrukt dat de kaderbrief dit keer bijzonder is, vanwege de lopende formatieonderhandelingen en er nog geen nieuw coalitieakkoord is. De verwachting is dat de onderhandelaars deze kaderbrief meenemen in hun besprekingen. Ze merkt op dat er eerder een brief is gekomen waarin een fout is gecorrigeerd en waarin is aangegeven dat de meicirculaire is verwerkt in het langetermijnperspectief. Dat maakt het aan de ene kant wat gunstiger, maar het blijft noodzakelijk om verschillende maatregelen te nemen.

Haar eerste vraag is of deze nieuwe raming invloed heeft op de scenario's voor een sluitende begroting van Gedeputeerde Staten. De VVD-fractie hecht belang aan een sluitende begroting, wat voor de VVD een prudent en realistisch financieel beleid betekent. Ze steunen de maatregel van Gedeputeerde Staten om het aantal geregistreerde auto's en daarmee de opcenten realistisch in te schatten. Mevrouw Poot benadrukt echter dat op de lange termijn bezuinigingen noodzakelijk zullen zijn vanwege dreigende tekorten. Ze benadrukt dat de VVD-fractie vindt dat de eigen organisatie eerst kritisch bekeken moet worden op mogelijke bezuinigingen voordat er over lastenverhoging wordt gesproken.

De heer **Kanik** (D66) vraagt mevrouw Poot hoe realistisch het is dat het wagenpark zal stijgen, terwijl er de afgelopen jaren juist is ingezet op het stimuleren van duurzame vervoersoplossingen. Hij twijfelt aan de haalbaarheid van het sturen op groei van het wagenpark in deze context.

Mevrouw **Poot** (VVD) geeft aan dat het niet verstandig is om actief te sturen op een toename of afname van het wagenpark. Ze benadrukt dat de keuzes die mensen maken leiden tot meer geregistreerde auto's in Noord-Holland, en het is daarom raadzaam om deze ontwikkeling realistisch mee te nemen in de begroting.

De heer **Kanik** (D66) benadrukt dat een kadernota gericht is op de toekomst, en tot nu toe is het beleid gericht op een afname van autogebruik. Hij stelt dat als men een realistisch beeld wil hebben, de optie van een toename van het wagenpark niet zou moeten worden overwogen voor een sluitende begroting. De heer Kanik vraagt of de VVD het hiermee eens is.

Mevrouw **Poot** (VVD), zoekend naar een gemeenschappelijk standpunt, constateert dat voor beide fracties een realistische inschatting belangrijk is. Mevrouw Poot merkt echter op dat de verwachting dat het autopark zal afnemen volgens haar niet realistisch is, gebaseerd op de toename van het autopark in de afgelopen jaren.

Commissielid **Korzelius** (GL) wijst op de sombere boodschap in de kaderbrief, waarin wordt vermeld dat de tekorten scherper zullen stijgen vanaf 2027. Hij merkt op dat in de meicirculaire het oorspronkelijke tekort van 52,7 miljoen in 2027 wordt verlaagd naar 29,4 miljoen, waarbij nog geen rekening is gehouden met ambitieuze nieuwe beleidsvoornemens. commissielid Korzelius vraagt zich af of er nog steeds sprake is van een 'ravijnjaar' gezien de systematiek in de opeenvolgende circulaire, zoals ook te zien is in de ontwikkeling van het Gemeentefonds. Hij wijst ook op de onbenutte belastingcapaciteit van 194.000 miljoen euro in 2024. De politieke keuze is dan of er een gedegen en verantwoord financieel beleid moet worden gevoerd in combinatie met nieuwe ambities en gebruikmaking van de onbenutte belastingcapaciteit, of dat er bezuinigd moet worden. Hij benadrukt dat de uitspraak hierover in handen ligt van de coalitiepartners die momenteel de coalitiebesprekingen voeren. Het mag duidelijk zijn, zo stelt commissielid Korzelius, waar de voorkeur van GroenLinks naar uitgaat.

De heer **Kanik** (D66) vraagt naar de voorkeur van GroenLinks in deze kwestie.

Commissielid **Korzelius** (GL) verwijst naar het verkiezingsprogramma van GroenLinks waarin duidelijk staat vermeld dat zij de verhoging van de opcenten zeker niet uitsluiten als een effectieve maatregel, vooral gezien de onbenutte belastingcapaciteit en het feit dat ze momenteel de laagste zijn wat betreft opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Echter, uiteindelijk is de beslissing afhankelijk van de lopende coalitiebesprekingen.

De heer **Deen** (PVV) vraagt of GroenLinks bereid is om de invoering van opcenten voor elektrische auto's eerder dan pas na 2024 te overwegen.

Commissielid **Korzelius** (GL) antwoordt dat deze beslissing bij het Rijk ligt. Voor zover hem bekend, zal de wegenbelasting op elektrische voertuigen pas in 2025 plaatsvinden.

De heer **Deen** (PVV) is dit ook bekend. Dan blijft de vraag staan of GroenLinks voorstander is van het eerder invoeren van opcenten voor elektrische voertuigen.

Commissielid **Korzelius** (GL) benadrukt dat de provincie niet bevoegd is om beslissingen te nemen over het invoeren van opcenten voor elektrische auto's. Deze kwestie valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Bovendien merkt commissielid Korzelius op dat er momenteel discussies gaande zijn over het implementeren van een ander belastingregime voor provincies in de komende jaren. Persoonlijk is commissielid Korzelius van mening dat opcenten op de motorrijtuigenbelasting geen geschikt middel zijn voor provinciale belastingheffing.

GroenLinks stemt in met het voorstel van GS om op korte termijn de begroting sluitend te maken door gebruik te maken van de stelpost macro-economische tegenvallers. Echter, het inboeken van de autonome groei van het wagenpark roept volgens Korzelius ethische vraagstukken op. Korzelius benadrukt dat GroenLinks streeft naar een afname van het autogebruik. Daarom is het noodzakelijk om verder met elkaar te discussiëren over hoe hiermee om te gaan.

Het is de heer **Dessing** (FvD) opgevallen dat GroenLinks spreekt van een gewetensvraag. Hij vraagt de afgevaardigde van GroenLinks om meer inzicht te geven in zijn eigen standpunt en geweten met betrekking tot dit onderwerp.

Commissielid **Korzelius** (GL) geeft aan dat er binnen de fractie verder over gediscussieerd zal worden om tot een standpunt te komen.

De heer **Deen** (PVV) uit zijn tevredenheid over het feit dat de VVD hoopt dat de kaderbrief tijdens de onderhandelingen wordt meegenomen. Hij suggereert dat de VVD mogelijk invloed kan uitoefenen in dit proces. Hij merkt ook op dat de kaderbrief beleidsarm is zonder nieuwe voorstellen. De PVV bedankt gedeputeerde mevrouw Kocken voor het beantwoorden van hun technische vraag. Gezien het sterk oplopende tekort vanaf 2026, geeft de PVV de onderhandelende partijen het advies om de juiste prioriteiten te stellen en zich te concentreren op de kerntaken van de provincie, waaronder het onderhoud van de infrastructuur dat onder druk staat.

Mevrouw **Buit** (CU) bedankt voor de kaderbrief en uit haar zorg over de financiële ontwikkeling van de provincie, met name voor de toekomst. Het is de taak van de provincie om nieuw en ambitieus beleid uit te voeren en stelt voor om de inkomsten te verhogen door het verhogen van de opcenten. Het is goed om kritisch te zijn op waar het geld aan wordt besteed, maar de ChristenUnie is van mening dat extra bezuinigingen niet wenselijk zijn. Mevrouw Buit vraagt of GS het eens is dat dit de meest succesvolle optie is om de opcenten met maximaal 11,4% te verhogen, waarmee de provincie Noord-Holland nog steeds de provincie is met de laagste opcenten.

Mevrouw Buit reageert ook op de opties geformuleerd in de kaderbrief. De stelpost in optie A is volgens de ChristenUnie onverantwoord om meerdere jaren in te zetten en stelt voor deze alleen voor 2024 als noodoptie te gebruiken. Ze vraagt GS om dit aan te passen in de kaderbrief.

Wat betreft optie B, is ze van mening dat het sturen op andere vormen van mobiliteit en tegelijkertijd vertrouwen op de groei van het wagenpark zeer onrealistisch is.

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat de ChristenUnie aan de ene kant bereid is om de opcenten met 11,4% te verhogen, maar tegelijkertijd sceptisch is over de groei van het wagenpark. Hij wijst erop dat een dergelijke verhoging van de opcenten automatisch zal leiden tot een afname van het aantal auto's in de provincie, omdat leasebedrijven dan snel zullen vertrekken. Hij vraagt zich af of het voorstel om op die manier beleidsmatig nieuwe inkomsten te genereren wel de juiste weg is en wijst op het risico van kortetermijndenken.

Mevrouw **Buit** (CU) reageert dat zij specifiek de verhoging van de opcenten met 11,4% als maximum heeft genoemd, omdat dit er nog steeds in zou resulteren dat de provincie Noord-Holland de laagste opcenten van alle provincies zou hebben. Ze geeft aan niet te weten waar de leasebedrijven dan naartoe zouden gaan, maar benadrukt dat ze nog steeds duurder zouden uitkomen in een andere provincie.

De heer **Dessing** (FvD) geeft aan dat het belangrijk is om te kijken naar de inkomsten die al worden gegenereerd door de opcenten, gezien het grote aantal geregistreerde auto's in Noord-Holland. Hij uit zijn zorg over het verhogen van de opcenten tijdens deze financieel-economisch moeilijke tijd voor iedereen, ook voor bijvoorbeeld de stukadoor die het al moeilijk heeft om rond te komen. Hij vraagt of de ChristenUnie hier ook op doelt met het verhogen van de opcenten met 11%.

Mevrouw **Buit** (CU) benadrukt dat de voorgestelde verhoging van 11,4% slechts een maximum is en niet per se door de onderhandelende partijen overgenomen hoeft te worden. Ze benadrukt dat het laat zien

dat er ruimte is om extra inkomsten te genereren en dat dit een mogelijkheid is om daar gebruik van te maken.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) benadrukt dat de financiële situatie van de provincie zorgwekkend is en dat er keuzes gemaakt moeten worden door de nieuwe coalitie. Ze wijst op het tekort in de kaderbrief en de bedragen die gemoeid zijn met klimaat, duurzaamheid en vitaal landelijk gebied. JA21 wil zich richten op kerntaken, zoals het wegenonderhoud, die onder druk komen te staan. Ze pleit voor een herziening van oud beleid en vraagt om inzicht in welk beleid wettelijk gezien moet worden uitgevoerd en welk beleid daarbovenop nog mogelijk is, zodat PS de goede keuzes kunnen maken voor een financieel gezonde provincie.

Mevrouw Uiterwijk stelt verduidelijkende vragen over de kaderbrief. De eerste vraag betreft de gevolgen van het aflopen van het gascontract per 1 januari 2024. Is dit opgenomen in de algehele inflatie of is deze kostenstijging nog niet meegenomen? De tweede vraag gaat over de oplopende kosten voor de VTH-taken rond Tata Steel en specifiek de handhaving van de huidige bedrijfsvoering, maar ook de oplopende kosten voor de Groen Staalroute en de bijbehorende vergunningen. Graag ontvangt JA21 een overzicht van de totale kosten, de kosten die door het Rijk worden vergoed en de kosten die Tata Steel aan de provincie terugbetaald.

Mevrouw Uiterwijk noemt vervolgens de verslechterde liquiditeitspositie en het mogelijk aantrekken van vreemd vermogen, wat betekent dat er rente betaald moet worden. JA21 overweegt een motie om inzicht te krijgen in de mogelijkheden en noodzakelijkheid van interne rekenrente.

Tot slot bespreekt mevrouw Uiterwijk de voorgestelde mogelijkheden om tot een sluitende begroting te komen. Ze noemt de eerste twee opties, de inzet van de stelpost macro-economische tegenvallers en het inboeken van een verwachte autonome groei van het wagenpark, als boekhoudkundige trucjes zonder werkelijke opbrengsten, terwijl de andere twee opties echte acties zijn: het verhogen van de opcenten of structurele bezuinigingen. JA21 kiest voor het laag houden van de opcenten en het snijden in de huidige begroting. Aanvullend geeft zij aan dat het opvallend is dat uit data blijkt dat er meer auto's komen, terwijl er tegelijkertijd maatregelen worden genomen om mensen uit de auto te krijgen. Ze benadrukt dat dit beleid niet effectief lijkt te zijn, ondanks de hoge investeringen.

De heer **Dessing** (FvD) uit zijn zorg over de financiële uitdagingen die in de kaderbrief worden geschetst. Hij is echter tevreden over de helderheid die het provinciebestuur heeft geboden, met name wat betreft de gevolgen van een uitgekilde begroting en de oplopende kosten van duurzaamheidsambities. Hij wijst erop dat deze kosten, die volgens de kaderbrief kunnen oplopen tot 54 miljoen euro in de komende jaren, een zorgwekkend beeld geven.

Opvallend zijn de prijsstijgingen die met name betrekking hebben op de kerntaken van de provincie, zoals onderhoud van wegen, bruggen en viaducten. Hij uit bezorgdheid over de mogelijke onzekerheden en tegenvallers die zich kunnen voordoen bij lopende en toekomstige onderhoudsprojecten. De heer Dessing waarschuwt dat de kaderbrief mogelijk nog somberder kan uitpakken wanneer er rekening wordt gehouden met onverwachte onderhoudsbehoeften die nog niet waren ingeschat.

De heer Dessing benadrukt dat Forum voor Democratie geen voorstander is van het verhogen van de opcenten, gezien de inflatie en de al toegenomen kosten voor ondernemers en burgers.

Forum voor Democratie ondersteunt de opvatting van JA21 dat de voorgestelde boekhoudkundige correcties (opties A en B) slechts cosmetische oplossingen zijn die het onderliggende structurele probleem niet oplossen. De heer Dessing wijst erop dat de provincie financieel voorzichtig moet zijn, aangezien de bodem van de schatkist in zicht is. Hij pleit voor een grondige evaluatie van de basisuitgaven en het verminderen van overbodige uitgaven, waarbij bezuinigingen gericht en met zorg worden toegepast. Hij benadrukt dat niet alle ambities uit het boodschappenlijstje gerealiseerd kunnen worden en pleit voor een terugkeer naar de kerntaken van de provincie en een prudent financieel beleid.

De heer **Kanik** (D66) dankt als eerste de ambtenaren en Gedeputeerde Staten voor de kadernota, waarin vier scenario's zijn geschetst. Hij erkent dat het geen makkelijke opgave is om iets bruikbaar te presenteren gezien de huidige situatie. Echter, hij uit zijn teleurstelling dat de keuzes niet bij Provinciale Staten worden gelegd, maar door GS of de onderhandelende partijen worden gemaakt. Zijn fractie is het niet eens met enkele keuzes, zoals de structurele bezuinigingen en het inboeken van de verwachte autonome groei van het wagenpark. Hij benadrukt dat deze keuzes het eerder vastgestelde beleid ondermijnen en dat D66 meer inspraak wil hebben bij het bepalen waarop bezuinigd wordt. De heer Kanik geeft aan grote moeite te hebben met het inboeken van de verwachte autonome groei van het wagenpark, omdat dit indruist tegen de duurzame vervoersoplossingen en ambitie om CO₂-uitstoot te verminderen. Hij pleit juist voor een vermindering van autogebruik door de opcenten te verhogen en te investeren in alternatieve, duurzame vormen van vervoer. Hij vraagt zich af hoe GS en andere partijen hiertegen aankijken. D66 overweegt een amendement in te dienen om de scenario's aan te passen.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) waardeert het document als een doorkijk, maar vindt het geschikt om dieper op de inhoud in te gaan bij de begroting die op 1 september 2023 wordt gepresenteerd. Dan is er hopelijk ook meer duidelijkheid over een coalitieakkoord en een nieuw college.

Aanhakend op de discussie over de opcenten, benadrukt mevrouw Van der Helm dat 50PLUS geen voorstander is van een vertrouwen op de autonome groei van het wagenpark, omdat er in de afgelopen tijd juist meer is ingezet op openbaar vervoer en duurzame mogelijkheden. Ze is voorstander van openbaar vervoer, maar niet van het verhogen van de opcenten, vooral niet de 11,4% die door de ChristenUnie is genoemd. Daarnaast is 50PLUS benieuwd of het mogelijk is de belasting op elektrische auto's naar voren te halen en niet pas na 2024 in te voeren. 50PLUS is benieuwd naar de mening van de collega-Statenleden over dit onderwerp.

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat 50PLUS suggereerde om te wachten tot september, omdat er dan een beter beeld is. Zijn vraag is of 50PLUS het ermee eens is dat de kaderbrief juist de mogelijkheid biedt om richting te geven aan het college. Hij hoort 50PLUS enkele detailpunten noemen, zoals de opcenten, maar wil weten of zij kiezen voor uitgaven of prudent financieel beleid.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) geeft aan voorstander te zijn van prudent financieel beleid. Ze brengt echter naar voren dat het niet prudent lijkt dat er nog een coalitieakkoord moet komen en dat dit nog geïntegreerd moet worden in de begroting. Ze vergelijkt dit met de situatie rondom het PPLG.

De heer **Dessing** (FvD) is het hier deels mee eens, maar benadrukt dat de onderhandelingen aan de coalitietafel losstaan van de kaderbrief. Hij wijst erop dat het juist positief is dat Gedeputeerde Staten de Staten vraagt om een richting mee te geven, los van de lopende onderhandelingen. Hij stelt opnieuw de vraag aan 50PLUS wat hun antwoord is op de vraag van GS en welk advies zij aan GS willen geven binnen de gestelde scope.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) geeft aan dat ze enkele punten heeft aangestipt, waaronder haar standpunt over de opcenten. Ze benadrukt dat 50PLUS tegen het verhogen van de opcenten is en heeft de redenen daarvoor eerder al uitgelegd. Ze is bereid om haar argumenten te herhalen als dat nodig is en geeft aan dat ze ook inhoudelijk iets heeft meegegeven.

Statenlid **Kostić** (PvdD) vraagt of 50PLUS openstaat voor een verhoging als dat betekent dat de kosten voor de burger meevallen en de baten voor de burger wellicht hoger kunnen zijn.

Mevrouw **Van der Helm–Chandansingh** (50PLUS) merkt op dat de Partij voor de Dieren bekend staat als een partij die zich inzet voor verduurzaming en dat mensen beloofd zijn voor hun inspanningen op dat gebied. Ze geeft aan dat ze niet per se tegen het verhogen van de opcenten is, maar dat het percentage van 11% niet overeenkomt met de standpunten van 50PLUS. Ze wil later nog eens kijken naar een eventuele verhoging.

De heer **Heijnen** (CDA) bespreekt de vier onderdelen in de kaderbrief. Ten eerste is er aandacht voor het openbaar vervoer, waarbij het CDA instemt met de extra middelen om het aanbod op peil te houden. Hij vraagt echter naar het toekomstbeeld en de visie van de gedeputeerde op het ov en of er mogelijkheden zijn voor vraaggestuurd openbaar vervoer.

Ten tweede gaat het over het eigen risico voor faunaschade, waarbij het CDA kritisch is op het beleid van de oude coalitie en de verhoogde kosten voor boeren. De oude coalitie heeft het risico voor verhoogd van 5% naar 20% met het argument dat agrariërs dan meer zouden doen om de schade te beperken. Een van de grootste problemen volgens het CDA is echter dat de boeren niet de instrumenten kregen van de provincie om daadwerkelijk de faunaschade te beperken. Het CDA is voornemens een motie in te dienen tijdens de behandeling in PS.

Als derde punt merkt het CDA op dat er in de kaderbrief geen gereserveerde gelden zijn voor woningbouw, terwijl dit een belangrijk onderwerp is. Ze vragen waarom dit ontbreekt en of er nog een vervolg komt op het Masterplan Wonen. Het CDA uit haar zorgen dat de provincie ten tijde van een woningcrisis maar blijft studeren en overleggen en niet tot concrete stappen komt om de woningbouw aan te jagen.

Het vierde punt gaat over de optimistische stijging van de inkomsten uit de opcenten. Het CDA wijst op de veranderingen in de automarkt en de onzekerheid daaromheen. Zo zijn er steeds meer deelauto's en ook het belastingstelsel als geheel staat ter discussie. Het CDA pleit voor een voorzichtig financieel beleid en vraagt naar de aannames en het realistisch gehalte achter de voorgestelde verhoging.

Tot slot sluit het CDA zich aan bij de ChristenUnie om de stelpost voor macro-economische tegenvallers alleen voor 2024 te gebruiken en niet meerjarig. Ze benadrukken de onzekerheid op lange termijn.

Statenlid **De Weerd** (Volt) start met te zeggen dat de coalitieonderhandelingen voor Volt geen reden zijn om op 10 juli tijdens de Provinciale Statenvergadering geen beleidsarme kaderbrief vast te stellen, aangezien de woningtekorten en de klimaatcrisis geen uitstel dulden. Hij roept alle partijen op om ideeën en moties op inhoud te beoordelen. Immers, de Staten als geheel stellen de kaders vast. Volt beoordeelt de voorliggende opties om tot een sluitende begroting te komen op onder meer de ambitieuze klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen

Volt is tegen het inzetten van een macro-economische stelpost vanwege de geopolitieke onzekerheid. Hij sluit zich aan bij het standpunt van CDA en ChristenUnie. Ook is Volt tegen het inboeken van autonome groei van het wagenpark, in lijn met GroenLinks en D66, omdat het klimaat- en duurzaamheidsbeleid juist gericht is op meer openbaar vervoer en minder autoverkeer. Statenlid de Weerd vraagt aan Gedeputeerde Staten of ze het daarmee eens zijn.

Tot slot is hij negatief tegen bezuinigingen op het ambtenarenapparaat, omdat er juist een kundig ambtenarenapparaat nodig is om de woningcrisis, stikstofcrisis en klimaatcrisis aan te pakken.

Mevrouw **Alberts** (SP) uit haar bezorgdheid over het herhalen van een situatie zoals bij de bespreking van het PPLG, waarbij onderhandelende partijen geen duidelijk standpunt innamen vanwege de lopende coalitieonderhandelingen. Mevrouw Alberts hoopt dat er open en inhoudelijk gedebatteerd wordt over de verschillende opties die voorliggen.

Daarna richt mevrouw Alberts zich op de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ze merkt op dat uit vragen in de jaarrekening naar voren komt dat het DSO nog niet dezelfde functionaliteit heeft als het huidige Omgevingsloket Online (OLO), wat resulteert in meer handmatige handelingen door het ambtelijk apparaat – en daarmee extra kosten – om zaken aan de juiste behandelaar toe te wijzen. Ze benadrukt dat ze hier regelmatig naar heeft gevraagd en het antwoord altijd was dat alles in orde was, maar nu blijkt dat dit niet het geval is. Ze wil graag weten wat Gedeputeerde Staten van plan zijn om dit probleem op te lossen. Bovendien vraagt ze of de provincie contact opneemt met gemeenten, aangezien ook zij met soortgelijke problemen kampen en geen risicoparagraaf in hun begrotingen hebben opgenomen. Ze pleit voor actief toezicht van de provincie op dit gebied.

GS heeft vier opties genoemd om tot een sluitende begroting te komen, mevrouw Alberts vult deze aan. De SP benadrukt het belang van investeringen in openbaar vervoer en deelvervoer. Ook vindt de SP het belangrijk het klimaatbeleid op de agenda te houden. Het daarvoor beschikbare geld loopt in 2024 af. Mevrouw Alberts verwijst naar het plan "Zon voor allen" van de SP, dat het publieke belang in de energievoorziening wil herstellen en mogelijk gefinancierd kan worden vanuit het Klimaatfonds. De SP is voorts tegen het verhogen van de opcenten, omdat dit volgens haar scheef is. Ze wijst erop dat elektrische auto's, vaak in bezit van vermogende burgers, met subsidies en vrijstellingen worden bevoordeeld, terwijl eigenaren van benzineauto's meer moeten betalen. Ze vindt dit een scheve situatie en pleit voor een rechtvaardiger benadering.

De heer **Kanik** (D66) geeft aan dat hij het betoog van mevrouw Alberts goed kon volgen en dat hij bijna dezelfde mening heeft als de SP. Hij benadrukt dat de wegenbelasting wordt bepaald op basis van het gewicht van de auto, wat betekent dat zwaardere en vaak duurdere auto's meer zullen

betalen dan lichtere auto's die mogelijk dienen als tweede auto, oftewel voor mensen met beperkte financiële middelen.

Mevrouw **Alberts** (SP) merkt op dat mensen met beperkte financiële middelen over het algemeen geen geld hebben om een tweede auto te kopen. Ze betreurt het dat de heer Kanik haar redenering probeert te weerleggen door te verwijzen naar het gewicht van elektrische auto's, die op dit moment nog vrijgesteld zijn van wegenbelasting.

De heer **Kanik** (D66) verduidelijkt dat hij niet heeft gezegd dat mensen met minder geld een tweede auto hebben. Hij benadrukt dat een tweede auto vaak kleiner is. Hij stelt dat mensen met minder financiële middelen over het algemeen een kleinere en lichtere auto hebben, waardoor ze minder getroffen worden door de verhoging van de opcenten. Aan de andere kant zijn duurdere auto's over het algemeen zwaarder en zullen zij meer worden belast door de verhoging van de wegenbelasting.

Mevrouw **Alberts** (SP) uit haar bezorgdheid over de stijgende kosten voor mensen met een smalle portemonnee. Ze wijst op de toenemende prijzen in supermarkten en andere belastingen die druk leggen op huishoudens. Ze benadrukt dat het niet alleen gaat om de verhoging van opcenten voor lichtere auto's, maar ook om andere kosten zoals brandstofprijzen. Ze vindt het oneerlijk dat de lasten voornamelijk bij mensen met lagere inkomens terechtkomen en roept op tot meer begrip voor de financiële situatie van mensen in het lagere inkomenssegment.

Mevrouw **Buit** (CU) vraagt waar de SP het geld vandaan wil halen voor het ambitieuze klimaatbeleid en investeringen in het ov als de SP niet de opcenten wil verhogen.

Mevrouw **Alberts** (SP) stelt voor om het Klimaatfonds daarvoor te gebruiken in plaats van inwoners extra te belasten. Mevrouw Alberts memoreert dat er al belastinggeld van de burgers is gebruikt voor dit fonds en dat burgers dus niet dubbel belast mogen worden.

Mevrouw **Buit** (CU) vraagt of dit ook geldt voor investeringen in het ov.

Mevrouw **Alberts** (SP) pleit voor een collectieve aanpak van vervoer in plaats van individueel autovervoer. Ze benadrukt dat auto's veel ruimte innemen: vijftig mensen in een bus nemen minder ruimte in beslag dan vijftig mensen in vijftig auto's. Ze merkt ook op dat het invoeren van parkeergeld een manier kan zijn om mensen mee te laten betalen voor het gebruik van auto's.

De heer **Dessing** (FvD) vraagt of het niet beter zou zijn het ambitieniveau te verlagen en daarmee de uitgaven te beperken als de keuze is de inkomsten niet te verhogen.

Mevrouw **Alberts** (SP) noemt het plan van de SP om het Klimaatfonds in te zetten als publieke investering, waardoor inwoners uiteindelijk geen kosten meer hebben voor elektriciteitsvoorzieningen.

Statenlid **Kostić** (PvdD) stelt twee zaken aan de orde. De eerste vraag is of de SP is teruggekomen op het standpunt over het verhogen van de opcenten, aangezien de SP vorig jaar nog een motie mede met de Partij voor de Dieren heeft ingediend voor het verhogen van de opcenten, onder andere voor

het openbaar vervoer. Daarnaast vraagt Statenlid Kostić of de SP het niet met de Partij voor de Dieren eens is dat de oplossing voor betaalbaarheid niet ligt in het laag houden van de opcenten, maar juist in het streven naar fatsoenlijke lonen.

Mevrouw **Alberts** (SP) geeft aan dat de lonen zeker omhoog moeten. Ze legt uit dat ze destijds de motie heeft gesteund, omdat deze specifiek gericht was op het openbaar busvervoer, en niet op deelvervoer.

De heer **Dessing** (FvD) heeft op zijn eerdere vraag nog geen antwoord gekregen of de SP bereid is de uitgaven te verminderen.

Mevrouw **Alberts** (SP) herhaalt haar standpunt dat het geld uit het investeringsfonds kan zorgen voor lagere kosten voor inwoners. Ze noemt dit een sympathiek idee. Ze merkt op dat het mogelijk ook voordelen kan hebben voor de provincie, omdat het plan kan bijdragen aan de verduurzaming van woningen.

Mevrouw **Alberts** rondt haar betoog af. Voor de interruptieronde noemde zij een aantal suggesties in aanvulling op de scenario's zoals geschetst in de kaderbrief. Mevrouw **Alberts** benadrukt dat ze het niet eens zou zijn met bezuinigingen op voorzieningen zoals bibliotheken die bijdragen aan de leefbaarheid in dorpen. Ze vraagt zich af of het college van Gedeputeerde Staten het met haar eens is en ook deze voorzieningen wil behouden.

De **voorzitter** constateert dat de inbreng in eerste termijn van de zijde van de commissie is afgerond en schorst de vergadering.

Schorsing 16.34 tot 16.50 uur.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** geeft twee algemene punten aan het begin van haar beantwoording. Ten eerste merkt ze op dat niet iedereen de kaderbrief op dezelfde manier heeft geïnterpreteerd zoals bedoeld. De gegeven scenario's dienden als basis om input op te halen van Provinciale Staten. De uiteindelijke keuzes zullen gemaakt worden door het nieuwe college, maar als zij daar niet tijdig aan toekomen, zal het huidige college die keuzes moeten maken. De gedeputeerde waardeert het dat sommige leden hun standpunt hebben gegeven in dit verband.

Gedeputeerde **Kocken** bespreekt ten tweede de raming van de groei van het wagenpark. Ze benadrukt dat de manier waarop het college dit inschat geen invloed heeft op de realiteit. In voorgaande jaren werd er behoudender geraamd, maar in het huidige scenario is er gekozen om de begroting te baseren op de huidige trend van meer en zwaardere auto's, wat een positieve invloed heeft op de opbrengst. Dit betekent niet dat ze een andere visie hebben op het aantal auto's. Om het begrotingstekort te verminderen, is ervoor gekozen om deze cijfers aan de voorkant mee te nemen en niet pas achteraf in de resultaten te verwerken.

Mevrouw **Buit** (CU) vraagt of de gedeputeerde het ermee eens is dat ze juist proberen om de trend te beïnvloeden, en dat het daarom vreemd zou zijn om te rekenen op basis van een groei van het wagenpark.

Gedeputeerde **Kocken** reageert op de vraag en geeft aan dat het opcententarium niet primair bedoeld is om het aantal auto's te beïnvloeden. Dan zou de provincie Noord-Holland namelijk niet de goedkoopste zijn. De gedeputeerde benadrukt dat de provincie streeft naar duurzame mobiliteit en elektrificatie, maar dat de realiteit van de groeiende trend niet genegeerd kan worden. Ze gelooft niet dat het erkennen van de trend de groei verder aanwakkert.

De heer **Kanik** (D66) wijst erop dat Gedeputeerde Staten in het verleden rekening heeft gehouden met de trend, met ook jaren waarin het autobezit als gevolg van de coronacrisis was toegenomen. De vraag is nu, omdat de situatie is veranderd en gezien het provinciale beleid, of het niet ongelukkig is om te rekenen met een groeiende trend.

Gedeputeerde **Kocken** benadrukt dat de trend een feit is en dat deze niet beïnvloed wordt door optimistische of pessimistische ramingen. Ze erkent dat de trend op enig moment kan afbuigen en in plaats van groei een daling kan laten zien. Op dit moment wordt echter nog steeds een groei voorzien. Ze legt uit dat het een keuze is of men de verwachte opbrengsten van de trend alvast meeneemt in de begroting. Dit kan gedaan worden op basis van de jaarlijkse groei die men ziet. Ze merkt op dat het een kwestie is van voorzichtigheid om dit niet te doen, maar dat het ook een mogelijke oplossing is om de begroting sluitend te maken. De definitieve beslissing hierover zal later worden genomen.

Gedeputeerde Kocken vult aan dat ditzelfde principe ook geldt voor de post macro-economische tegenvallers: dit is een voorzorgsprincipe dat ruimte geeft om eventuele tegenvallers op te vangen. Ze merkt op dat de keuze om dit wel of niet te doen afhangt van de beschikbare ruimte en wanneer deze nodig is. Ze geeft aan dat er verschillende opties zijn. Wanneer er bijvoorbeeld gekozen wordt voor structurele bezuinigingen of het rigoureus verhogen van opcenten op motorrijtuigenbelasting de andere scenario's mogelijk niet nodig zijn. Of er kan gekozen worden voor een combinatie van de verschillende opties om tot een sluitend verhaal te komen. Ze benadrukt dat het nieuwe college uiteindelijk een beslissing zal nemen en dat GS het nieuwe college de ruimte willen geven om tijdens de onderhandelingen tot een akkoord te komen.

Gedeputeerde Kocken geeft aan dat de nieuwe ramingen niet vragen om andere scenario's. De gedeputeerde gelooft dat de nieuwe ramingen alleen kunnen resulteren in mogelijk minder bezuinigingen of een lagere verhoging van de opcenten. Ze stelt voor om een mix van maatregelen te overwegen in plaats van slechts één enkele optie te kiezen. Ze benadrukt dat sommige voorgestelde opties mogelijk voldoende kunnen zijn, zoals bezuinigingen en opcenten. De andere twee opties kunnen weliswaar worden overwogen, maar ze zullen op zichzelf het probleem niet volledig oplossen, zelfs niet met een iets beter perspectief sinds de meicirculaire. Gedeputeerde Kocken merkt op dat er momenteel geen plannen zijn om nieuwe opties toe te voegen, maar mocht er een andere oplossing zijn, dan staat het iedereen vrij om dat aan Gedeputeerde Staten mee te geven of in te brengen tijdens de onderhandelingen. Ze benadrukt dat het uiteindelijke besluit aan het nieuwe college wordt overgelaten, tenzij het noodzakelijk is dat het huidige college de beslissing neemt in lijn met de input van Provinciale Staten.

Vervolgens reageert gedeputeerde Kocken op de vraag of klimaat geen structurele dekking moet krijgen. Ze begrijpt de vraag en verwacht dat het antwoord komt zodra er een nieuw akkoord is.

Wat betreft de verhoging van de opcenten constateert de gedeputeerde dat er verschillende standpunten over zijn in de Staten.

Partij voor de Dieren gaf aan dat dierenwelzijn opgenomen moet worden in de kaderbrief. Gedeputeerde is een andere mening toegedaan. De gedeputeerde legt uit dat als er aanpassingen nodig zijn op het gebied van dierenwelzijn en dit invloed heeft op de begroting, dit vanzelfsprekend moet worden meegenomen, maar ze ziet geen reden om het structureel als aparte post op te nemen.

Ook gaf Partij voor de Dieren aan ontevreden te zijn dat er slechts een verwijzing wordt gemaakt naar de brede basismonitor. Gedeputeerde Kocken ziet dit juist andersom. Ze waardeert de uitgebreide informatie die de monitor biedt over trends en de stand van zaken en de conclusies die daaraan verbonden kunnen worden. Ze vindt dat een samenvatting in de kaderbrief daar geen recht doet aan zou doen. Dat is de reden om de brede basismonitor niet hierin te incorporeren. Omdat er geen specifieke, provinciale economische monitor is, en er daarom alleen naar algemene informatie verwezen kan worden, is ervoor gekozen deze informatie wel in de kaderbrief op te nemen.

Statenlid **Kostić** (PvdD) merkt op dat Gedeputeerde Staten aangeeft de brede basismonitor mee te nemen in hun afwegingen, zoals vermeld in de technische beantwoording. Ze vraagt zich af of het niet mogelijk is om dit in de toekomst duidelijker te maken door explicieter te vermelden hoe deze afwegingen zijn meegenomen in de kaderbrief.

Gedeputeerde **Kocken** is het hier niet mee eens. De gedeputeerde benadrukt dat de kaderbrief een financieel stuk is dat de kaders voor de begroting vaststelt, en dat een uitgebreide bespiegeling van de brede basismonitor daar niet nodig is. Ze vindt de huidige verwijzing naar de monitor voldoende en stelt vast dat hierover geen consensus is met de Partij voor de Dieren.

Gedeputeerde Kocken geeft in reactie op de inbreng van JA21 aan dat de interne rekenrente nu niet wordt gehanteerd, maar dat er wel gediscussieerd kan worden over de vraag of dit wel zou moeten gebeuren. Ze stelt voor om deze discussie te voeren bij de bespreking van het financieringsstatuut, waarbij de Statenleden de mogelijkheid hebben om hierover van gedachten te wisselen en eventueel de interne rekenrente in te voeren.

Gedeputeerde Kocken reageert op de suggestie om de opcenten met 11,4% te verhogen. Ze merkt op dat dit een politieke gedachte is en afhangt van het perspectief. Het argument van de ChristenUnie is dat Noord-Holland nu de goedkoopste is. De gedeputeerde wijst erop dat Zuid-Holland – en mogelijk ook andere provincies – van plan is om de opcenten te verlagen, wat invloed kan hebben op de relatieve kostenpositie. Ze betwijfelt ook of het verhogen van de opcenten zal leiden tot het vertrek van alle leasemaatschappijen, aangezien er in Nederland 1,25 miljoen leaseauto's zijn en slechts een kwart daarvan in hun provincie is geregistreerd. Dus wellicht spelen andere factoren een rol bij de keuze voor een vestigingsplaats. De gedeputeerde constateert dat er in de Staten verschillende standpunten zijn over een verhoging van de opcenten en zal dit meenemen in de overwegingen.

Gedeputeerde Kocken legt uit dat er geen geld is opgenomen voor woningbouw in de kaderbrief, omdat deze beleidsarm is en er op dit moment geen specifieke toewijzing van middelen kan plaatsvinden. Ze geeft aan dat een pm-post ook niet passend zou zijn. Ze benadrukt dat een nieuw college mogelijk wel budget aan woningbouw zal koppelen, maar dat dit nog moet worden afgewacht.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag over al dan niet bezuinigen op de bibliotheek. Ze vergelijkt het met het openbaar vervoer en stelt dat als er keuzes gemaakt moeten worden, het niet mogelijk is om zowel de bibliotheek, het openbaar vervoer, de aanleg van wegen, enzovoort te behouden zonder ook naar de inkomstenkant te kijken. Ze merkt op dat sommigen liever geen verhoging van de opcenten willen en neemt dit mee in de overwegingen.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt waarom GS ervoor heeft gekozen de macro-economische stelpost structureel te doen. Het argument zou kunnen zijn dat een stelpost normaal gesproken wordt gebruikt omdat iets onzeker is en het ook niet daarmee voor de komende jaren is opgelost.

Gedeputeerde **Kocken** benadrukt dat de inzet van de macro-economische stelpost slechts een voorstel is en dat dit kan worden aangepast. Het kan een eenmalige maatregel zijn of jaarlijks opnieuw worden gezien. In het voorstel is gekozen voor een niet-structurele benadering. De huidige structurele tekorten kunnen niet met een incidentele of tijdelijke post worden opgelost. De gedeputeerde zal de overwegingen vanuit de Staten meenemen in het uiteindelijke voorstel, waarbij het CDA en de ChristenUnie hebben aangegeven er de voorkeur aan te geven de macro-economische stelpost eenmalig op te nemen.

Gedeputeerde **Zaal** geeft in reactie op de vraag over de risicoparagraaf bij gemeenten aan dat gemeenten wettelijk verplicht zijn om een risicoparagraaf op te nemen en de te de provincie hier ook toezicht op houdt.

Gedeputeerde **Olthof** beantwoordt de vraag over de financiering van het traject rondom Tata Steel en de vergunningverlening. Hij legt uit dat er twee trajecten zijn: de weg naar de vergunningaanvraag en het moment van de vergunningaanvraag zelf. Voor de kosten van het eerste traject heeft Tata Steel een anterieure overeenkomst gesloten en vergoedt Tata Steel een deel van de kosten. Voor de vergunningaanvraag kunnen leges worden geheven onder de nieuwe Omgevingswet, en er is ook een bijdrage vanuit het Rijk vanuit het Klimaatfonds. De geschatte kosten zijn ongeveer drie miljoen euro over een periode van 1,5 jaar. De exacte kosten voor de leges zijn afhankelijk van het vergunningstraject zelf. Daarnaast draagt het Rijk via het Provinciefonds bij aan de VTH. De gelden die nu worden gevraagd, hebben te maken met de reguliere intensivering van het VTH-traject.

Gedeputeerde Olthof noemt vervolgens dat op maandag 26 juni 2023 de brief over het openbaar vervoer wordt besproken, agendapunt 13.a. Het openbaar vervoer staat momenteel onder druk, zowel financieel als qua dienstverlening aan de landelijke gebieden. Er zijn gesprekken gaande met het Rijk om deze kwesties aan te pakken. Gedeputeerde Olthof biedt de gelegenheid om hierover te praten en meningen te delen in aanloop naar de besluitvorming over de begroting. De gedeputeerde memoreert dat er in februari/maart al een brief in de Staten is behandeld over het traject naar beter en anders openbaar vervoer. Dit traject wordt momenteel besproken met de gemeenten, en na de zomer zullen de eerste contouren hiervan worden gepresenteerd. De financiële consequenties zullen ook bij de begroting worden besproken. Gedeputeerde Olthof nodigt de aanwezigen uit om tijdens de commissievergadering van 26 juni 2023 kort van gedachten te wisselen over dit onderwerp.

De **voorzitter** constateert dat hiermee ook duiding is gegeven aan de reden voor bespreking van agendapunt 13.a op maandag 26 juni 2023.

Gedeputeerde **Stigter** beantwoordt de vraag van de SP over de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Hoewel hij de vraag begrijpt, kan hij deze niet volledig duiden op basis van de hem beschikbare informatie. Op dit moment worden de laatste details afgerond voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet; er zijn nog enkele aanpassingen nodig. De verwachting is niet dat dit grote problemen zal leiden. Gedeputeerde Stigter voorziet niet dat er sprake zal zijn van handmatige invoer van allerlei zaken. Mocht het nodig zijn, dan zijn er tijdelijke alternatieve maatregelen voorzien in samenwerking met het Rijk en andere provincies en wordt er gekeken hoe dat passend te maken is.

Mevrouw **Alberts** (SP) verwijst naar de beantwoording op de technische vraag, waarin gesproken wordt over “handmatig invoeren”.

Gedeputeerde **Stigter** geeft aan dat de antwoorden die hij heeft ontvangen van dezelfde ambtenaar komen. Aanvullend geeft de gedeputeerde aan dat er samen met de omgevingsdiensten wordt bekeken wat er eventueel nog aan aanvullende maatregelen nodig is. Het is een grote en majeure operatie. De gedeputeerde stelt voor om voor de inwerkingtreding nogmaals duidelijk op een rij te zetten wat er tot nu toe is gebeurd en welke aandachtspunten en risico's er zijn. Over het algemeen ziet GS de naderende inwerkingtreding met comfort tegemoet.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) heeft nog een openstaande vraag over de verhoogde kosten voor de provincie als gevolg van aflopende gascontracten per 1 januari 2024 en in hoeverre deze zijn meegenomen in de kaderbrief.

De heer **Heijnen** (CDA) heeft enkele opmerkingen gemaakt over de stijgende kosten voor faunaschade en de verwachtingen daaromtrent.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt in reactie op mevrouw Uiterwijk dat deze kosten nog niet zijn meegenomen in de kaderbrief.

Gedeputeerde **Rommel** geeft in reactie op de heer Heijnen aan dat de stijgende kosten voor faunaschade inderdaad een grote zorg zijn. De gedeputeerde benadrukt dat het probleem niet alleen ligt bij de beperkte instrumenten voor boeren, die mogelijk nog uitgebreid kunnen worden, maar ook bij de sterke stijging van de grasprijs, wat heeft geleid tot een aanzienlijke toename van de schadepost. Dit onderwerp zal ook worden besproken op de onderhandelingstafel.

Tweede termijn commissie

De heer **Dessing** (FvD) geeft aan blij te zijn met de meer open discussie in vergelijking met het debat over de PPLG. Hij merkt op dat hij enkele opmerkingen van met name de VVD en GroenLinks hoorde die richting geven. De heer Dessing doet echter wel een oproep aan de BBB om meer te delen over hun standpunt. De heer Dessing is ook benieuwd naar het verschil tussen de ambities van de BBB en wat er uiteindelijk in het coalitieakkoord is opgenomen.

De heer **Valk** (BBB) antwoordt dat de BBB er voorstander van is om eerst te kijken naar bezuinigingen en te bepalen wat de kerntaken van de provincie zijn, voordat er wordt gediscussieerd over bijvoorbeeld de verhoging van de opcenten. Dit is volgens hen de juiste aanpak.

De heer **Dessing** (FvD) dankt voor dit antwoord.

De **voorzitter** stelt vast dat het agendapunt voldoende is besproken. Het CDA heeft een motie en D66 heeft een amendement aangekondigd op dit agendapunt. De Kaderbrief 2024 en de aanvullende informatie uit GS van 13 juni zullen als besprekingsstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 10 juli 2023.